

Váž. pán
Predseda vlády SR
Úrad vlády Slovenskej republiky
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava

V Bratislave, dňa 6.11.2021

Vec: Požiadavky Komory opatrovateľiek Slovenska

Vážený pán Predseda vlády SR

na základe nášho stretnutia, dňa 24.10.2021 Vám zasielame stručný zoznam našich požiadaviek v bodoch, ako ste si želali. Dovoľujeme si k nemu priložiť prílohu na vysvetlenie jednotlivých bodov. Veríme, že ich realizácia s Vašou podporou pomôžu zlepšiť a efektívne nastaviť systém v opatrovateľstve na Slovensku.

1. Covid odmeny – nespravodlivosť pri ich vyplácaní a žiadosť o nápravu
2. Prideliť KOS kontaktnú osobu v prípravných legislatívnych procesoch noviel zákonov týkajúcich sa sociálnych služieb a Stratégie dlhodobej starostlivosti na Slovensku a zasielanie návrhov noviel právnych predpisov
3. Legislatíva v oblasti opatrovateľstva – Navrhujeme vytvoriť samostatný právny predpis
4. Nastaviť štandardy vzdelávania pre opatrovateľky a v ich kompetenciách v spolupráci s MZ SR a MPSVaR
5. Zahrnutie Opatrovateľskej starostlivosti medzi odborné činnosti v Zákone 448/2008 (prípadne v novom právnom predpise)
6. Výška miezd – zaradenie Opatrovateľov do 3. stupňa náročnosti práce.
7. Zohľadniť dĺžku praxe vo výške mzdy, tak slovenským opatrovateľkám pracujúcim na Slovensku, ako aj opatrovateľkám pracujúcim v zahraničí, na základe dokladu o praxi.
8. Zmena normatívu odborného personálu podľa stupňa odkázanosti klientov – pri lôžku.
9. Spustiť centrálny register odborných sociálnych pracovníkov a zdravotníkov v sociálnych službách.
10. Sprístupniť benefity pre opatrovateľov a zdravotnícky personál, za prácu vo verejnom záujme.
11. Zriadiť stavovskú organizáciu pre opatrovateľov a pomáhajúci personál, po nastavení presných pravidiel – až po realizácii bodu 3.
- Umožniť participáciu KOS na vytváraní právneho predpisu o/pre stavovskej organizácii.
12. Účasť KOS v kontrolných orgánoch BOZP.
13. Vytvoriť inštitút agentúr / organizácií, ktoré budú zamestnávať opatrovateľky na TPP podľa modelu Pooldienst v AT (tzv.plávajúca služba) = v prípade akútneho nedostatku personálu, možnosť dočasnej náhrady personálom z tejto agentúry.

Príloha:

Body, ktoré KOS považuje za najdôležitejšie

1. Covid odmeny – Odmeny boli vyplácané MPSVaR podľa podmienok EU projektu “Poskytnutie mimoriadnej finančnej podpory zamestnancom v sociálnych zariadeniach za obdobie I a II. vlny pandémie” Podľa vyjadrenia riaditeľa odboru finančných služieb Ústredia UPSVaR, neboli odmeny vyplatené tým, ktorí v tom čase pracovali na základe dohody o vykonaní práce mimo pracovného pomeru a tým, ktorí v medzičase zmenili zamestnávateľa.

Dnes je inštitút práce na dohodu do istej miery zneužívaný zamestnávateľom, kvôli zvýhodneným odvodom za zamestnanca. Takto zamestnaní pracujúci, často nemajú inú možnosť voľby, ani druhú prácu na trvalý pracovný pomer. Práca na dohodu je podmienka nástupu do zamestnania. Isto chápete, že aj títo ľudia pomohli zvládnuť krízovú situáciu v sociálnych zariadeniach a zaslúžia si rovnakú formu zadosťučinenia, ako tí ktorí mali TPP. Je to nespravodlivé, diskriminačné a demotivujúce.

- **Žiadame teda o úpravu Zákonníka práce §224 ods.2 bod c)**, ktorá umožní vyplatenie alikvotnej časti odmeny zamestnancovi za vykonanú prácu vo verejnom záujme vo výnimočnej spoločenskej situácii, aj v prípade, ak zmenil zamestnávateľa u ktorého mu nárok vznikol, napr. formou podania žiadosti priamo u zamestnávateľa (predchádzajúceho, alebo aktuálneho) alebo na príslušnej pobočke UPSVaR..

2. **Akčný plán EPSP do roku 2030 má prispieť k budovaniu silnej Sociálnej Európy.** V zmysle Akčného plánu EPSP na obdobie do roku 2030 boli stanovené 3 európske ciele:

- a) Zvýšiť mieru zamestnanosti vo veku 20 až 64 rokov
- b) Zvýšiť mieru vzdelávania dospelých a znižovať mieru predčasne ukončenej školskej dochádzky
- c) Znižovať mieru chudoby a podporovať sociálne začleňovanie.

Implementáciou **Stratégie dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti** z dielne MPSVaR je možné pomôcť naplňovať všetky stanovené ciele Akčného plánu EPSP. **Komora opatrovateliek SR má záujem participovať na vytváraní** procesov funkčného sociálneho systému, predovšetkým z dôvodu, že máme osobnú skúsenosť so systémami soc. starostlivosti v zahraničí (Rakúsko, Nemecko, Anglicko) a dokážeme ponúknuť konkrétne riešenia. Žiadame Vás o kontakt na ochotnú kontaktnú osobu v prípravných legislatívnych procesoch noviel zákonov týkajúcich sa sociálnych služieb a Stratégie dlhodobej starostlivosti na Slovensku a zasielanie návrhov noviel právnych predpisov na pripomienkovanie na adresu: sekretariat@komoraopatrovateliek.sk

2. Legislatíva v oblasti opatrovateľstva – Navrhujeme **vytvoriť samostatný právny predpis**, ktorý by jasne definoval:

- a) pozíciu opatrovateľa (formálneho aj neformálneho),
- b) opatrovateľskú starostlivosť
- c) opatrovateľskú službu – zahŕňa aj iné formy pomoci okrem opatrovateľskej starostlivosti

- d) podmienky poskytovania opatrovateľskej služby v zariadení (pobytová forma) aj v domácnosti (ambulantná a terénna forma);
 - e) práva a povinnosti opatrovateľa a opatrovateľskej služby;
 - f) práva a povinnosti prijímateľa;
 - g) kvalifikačné predpoklady opatrovateľa;
 - h) etický kódex opatrovateľa aj opatrovaného
 - i) kompetencie opatrovateľa so vyšším, stredným a nižším zdravotníckym vzdelaním; metodiku vzdelávania a rozširovania teoretických a praktických zručností;
 - j) metodiku poskytovania opatrovateľskej služby v domácej starostlivosti, vrátane dokumentácie;
 - k) metódu povinnej registrácie opatrovateľov pre účely kontroly vzdelania, odbornosti, získanej praxe, aj referencií (keďže ide o opatrovanie FO v domácom prostredí, je predchádzanie porušovania ľudských práv a ochrany prijímateľa pred zneužitím, nevyhnutnosť);
 - 1. povinnosť registrácie zamestnancov podľa odbornosti v centrálnom registri sociálnych pracovníkov zo strany zamestnávateľa – umožní to sledovať personálny normatív a odbornosť odborných pracovníkov, prax a skúsenosti,
 - l) stavovskú organizáciu pre opatrovateľov a zdravotníckych pracovníkov v sociálnych službách;
 - m) Spolupráca s partnerskými organizáciami verejnými aj neverejnými
 - n) financovanie
 - o) kontrolné mechanizmy
 - p) štandardy kvality opatrovateľskej služby
 - q) prílohy odporúčanej dokumentácie, atď
3. **Nastaviť štandardy vzdelávania pre opatrovateľky** – v spolupráci s MZ SR a MPSVaR.
- Umožniť absolvovanie Opatrovateľského kurzu, počas evidencie žiadateľa na ÚPSVaR ako nezamestnaného, **iba na základe predchádzajúcej praxe v sociálnom zariadení**, prípadne na základe čestného prehlásenia, že žiadateľ **má osobnú skúsenosť s opatrovaním** ako neformálny opatrovateľ o príbuzného.
 - Odôvodnenie: Kvantitatívne sprostredkovávanie rekvalifikačných kurzov UPSVaR, len preto aby boli, spôsobuje obrovské riziko, že zodpovednú prácu opatrovateľa bude vykonávať osoba, ktorá nemá na to predpoklady, nemá vzťah k ľuďom, nemá sociálne cítenie a empatiu, ani ochotu zdokonaľovať sa. Títo ľudia sú doslova nebezpeční v týchto pozíciách, ohrozujú zdravie a kvalitu sociálnej služby ako takej, obzvlášť ak im chýba sebareflexia a berú túto prácu iba ako príležitosť na poberanie mzdy a pôsobia priam negatívne na verejnú mienku o skutočných opatrovateľoch. Musí existovať filter! Vidíme opodstatnenie v zmene systému vzdelávania a nastavení vzdelávacích štandardov na opatrovateľských kurzoch, ktoré v súčasnosti neexistujú. Absolventi sú nepripravení pre prax, ak ju skutočne absolvujú nie je jasné aké zručnosti majú získať. Mnohí prax dokladujú falošným potvrdením o praxi. Kurz absolvujú iba preto, lebo UPSVaR od nich žiada niektorý kurz. Tento krok pomôže zefektívniť čerpanie financií MPSVaR a skvalitní výsledok rekvalifikácie.

- Navrhujeme **znovuzavedenie 2-ročného študijného odboru Opatrovateľ – ošetrovateľ** ukončený záverečnou skúškou, nie maturitou. Umožniť diaľkové štúdium toho odboru a zohľadniť dĺžku praxe v odbore pri prihlásení na toto štúdium.

Tiež **zohľadniť počet hodín akreditovaného doškoľovania**, na základe predložených dokladov. Absolventi tohto odboru by mohli pracovať ako vedúci opatrovateľov s kompetenciou aj na isté ošetrovateľské činnosti (MZ SR).

4. Kým vznikne samostatný predpis, žiadame o **zahrnutie Opatrovateľskej starostlivosti medzi odborné činnosti v Zákone 448/2008 Z.z. §16 ods.1** ako definíciu v bode c) v znení c) Opatrovateľská starostlivosť - pomoc pri výkone činností podľa prílohy č. 3 v rozsahu podľa prílohy č. 4, fyzickej osobe s ŤZP, alebo odkázanej na pomoc inej fyzickej osoby.
 - Žiadame o „jasnú definíciu pojmu Opatrovateľ/-ka, opatrovateľská služba a kompetencie opatrovateľa/-ky v Zákone 448/2008 Z.z. (viď. Prílohu č.1 – náš návrh definícií), alebo v samostatnom právnom predpise, podľa bodu 3.
5. **MZDY – zaradiť Opatrovateľov do 3. stupňa náročnosti práce**,
 - a. Zahnúť Opatrovateľské služby v domácnosti do §78a ods.1 bod cc) ako Zariadenie soc.sl. podmienené odkázanosťou, čím by vznikol nárok na finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy podľa §76
 - b. Zaradiť prácu opatrovateľky v zariadení, a v osobitných prípadoch aj v domácnosti, do rizikovej skupiny č.3, s dôvodu kombinácie psychickej, fyzickej záťaže aj vplyvu biologických faktorov. Nariadenie vlády 83/2013 Z.z.. v prílohe č.1 ods.6)– Zoznam prác s rizikom biologických faktorov, uvádza Sociálnu prácu v zariadení. Podľa Zákonníka práce §124 ods.1) by sociálny pracovník, osobitne opatrovateľ mal mať nárok na rizikový príplatok. Obzvlášť aj preto, že pri tejto práci dochádza ku kumulácii biologických faktorov s rizikovými faktormi fyzickými aj psychickými.
6. **Zohľadniť prax a dĺžku praxe slovenským opatrovateľkám pracujúcim** na Slovensku a aj v zahraničí - na základe predložených dokladov o praxi a dovzdelávaní. Vypracovať koeficient, ktorý umožní dorovnanie miezd . Tento krok umožní motivovať opatrovateľky v zahraničí vrátiť sa na Slovensko, a stabilizovať situáciu.
7. Zmeniť „*percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov*“ v Prílohe č.1 k Zákonom 448/2008 Z.z., podľa druhu sociálnej služby na **normatív podľa počtu prijímateľov V. a VI. stupňa odkázanosti klientov**. V Prílohe č.1 k Zákonom 448/2008 Z.z. *“MAXIMÁLNY POČET PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNEJ SLUŽBY NA JEDNÉHO ZAMESTNANCA A MINIMÁLNY PERCENTUÁLNY PODIEL ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV NA CELKOVOM POČTE ZAMESTNANCOV“* a zvýšiť percentuálny podiel odborných zamestnancov pri lôžku. – To zvýši počet opatrovateľov pri lôžku, a pozitívne ovplyvní kvalitu opatrovateľskej starostlivosti.

8. Spustiť **centrálny register odborných zamestnancov a zdravotných pracovníkov v sociálnych službách**, do ktorého bude zamestnávateľ registrovať svojich pracovníkov podľa odbornosti. Tak bude možné objektívnejšie rozlíšiť opatrovateľov a soc. pracovníkov od kuchárov, upratovačiek a údržby, ktorí sú často zahrnutí do podielu odborných zamestnancov, na úkor kvality sociálnej služby v zariadení.
9. Sprístupniť **benefity pre opatrovateľov a zdravotnícky personál**, ktorý vykonáva pracovné činnosti v pravidelnom a priamom kontakte s prijímateľom služieb, na úkor vlastného zdravia.
Naše návrhy motivácie: **Dôležité faktory**.
 - a) - dodržiavanie základných ľudských práv a ochrana pred zneužívaním
 - b) - vytvorenie pracovných podmienok s ohľadom na ochranu zdravia opatrovateľa – zákaz dvíhania a manipulácie s klientom s nadváhou, resp. s váhou presahujúcou minimálnu normu – jednoduchšie a rýchlejšie vybavenie žiadosti o zabezpečenie pomôcky a kompenzácie ŤZP cez UPSVaR ;
 - c) - jasné a konkrétne kompetencie a zákaz ich presahovania zo strany rodiny a zamestnávateľa; harmonogram dňa prijímateľa pre účel domácej starostlivosti!
 - d) – možnosť turnusovej práce na Slovensku – potrebná zmena zákonníka práce
Vítané motivačné prvky:
 - e) - nárok na rehabilitačný pobyt/fyzioterapiu, bezplatné využívanie služieb fyzioterapeuta v zariadení u poskytovateľa;
 - f) - dostatok ochranných pracovných pomôcok;
 - g) - zvýhodnený daňovo-odvodový bonus;
 - h) - skrátené doby čakania na diagnostické výkony; prednostné termíny na operačné výkony
 - i) - preventívne ortopedické vyšetrenia a rehabilitácie s cieľom ochrániť zdravie opatrovateľa a predchádzať nezvratnému poškodeniu a pod.;
10. **Zriadiť stavovskú organizáciu pre opatrovateľov a pomáhajúci personál**. Avšak až po nastavení presných pravidiel – vid' bod 3, 4, 5,
- Umožniť participáciu na vytváraní právnych predpisov pre fungovanie stavovskej organizácie
11. Účasť KOS v kontrolných orgánoch BOZP
13. Vytvoriť inštitút agentúr / organizácií, ktoré budú zamestnávať opatrovateľky na TPP podľa modelu Pooldienst v AT (tzv. **plávajúca služba**) = v prípade akútneho nedostatku personálu, možnosť dočasnej náhrady personálom z tejto agentúry.

Príloha č.1

“**Opatrovateľ** je kvalifikovaný sociálny pracovník, ktorý je odborne spôsobilý, na základe splnenia kvalifikačných predpokladov uvedených v Zákone č. 448/2008 Z. z §84 ods.8. tohto zákona. Poskytuje opatrovateľskú starostlivosť fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím alebo odkázanej na pomoc inej fyzickej osoby alebo sociálnu službu.

Neformálny opatrovateľ je FO, ktorá poskytuje opatrovateľskú službu podľa nového právneho predpisu ¹blízkej osobe alebo rodinnému príslušníkovi s ťažkým zdravotným postihnutím alebo odkázanému na pomoc inej fyzickej osoby mimo profesionálneho alebo zamestnaneckého vzťahu, ak je odkázaný na osobnú asistenciu, opatrovanie alebo sociálnu službu podľa osobitného predpisu a ktorému bol priznaný kompenzačný príspevok na opatrovanie podľa Zákona 447/2008 z.z §40

Definície:

Opatrovateľská starostlivosť na účely tohto zákona je odborná činnosť opatrovateľa podľa prílohy č. 3 v rozsahu podľa prílohy č. 4 fyzickej osobe, ktorá

- a) je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 a
- b) je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4.
- c) v bytovom zariadení soc.sl., alebo v prirodzenom domácom prostredí prijímateľa.

Opatrovateľská služba²

(1) Opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, s ťažkým zdravotným postihnutím alebo odkázanej na pomoc inej fyzickej osoby alebo sociálnu službu podľa osobitného predpisu³ a v prirodzenom prostredí⁴ prijímateľa.

(2) Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách alebo podľa jednotlivých úkonov podľa prílohy č. 4. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší, ako je minimálny rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3, ak sa poskytovateľ sociálnej služby s prijímateľom sociálnej služby na návrh prijímateľa sociálnej služby nedohodne inak v zmluve o poskytovaní sociálnej služby.

(3) Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať fyzickej osobe,

- a) ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba,
- b) ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu,¹¹) ak tento zákon neustanovuje inak,
- c) ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu podľa osobitného predpisu,¹¹)
- d) ktorej je nariadená karanténa pre podozrenie z nákazy prenosnou chorobou a pri ochorení touto nákazou.

(4) Ustanovenie odseku 3 písm. b) sa nepoužije, ak fyzickej osobe

- a) vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje ústavná zdravotná starostlivosť v zdravotníckom zariadení,
- b) vykonávajúcej opatrovanie sa poskytuje odľahčovacia služba,
- c) ktorá je opatrovaná fyzickou osobou, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie podľa osobitného predpisu,¹¹) sa poskytuje opatrovateľská služba v rozsahu najviac osem hodín mesačne.

¹ Nový právny predpis o opatrovateľskej službe a/alebo dlhodobej starostlivosti

² § 41 Zákona 448/2008 Z.z.

³ §34 až 41 zákona č.448/2008 Z.z. č.551/2010 Z.z.

⁴ Vložený text

Kompetencie Opatrovateľa

Opatrovateľ nesmie vykonávať ošetrovateľské činnosti s výnimkou určitých výkonov podľa prílohy: **Ošetrovateľské činnosti v sociálnych službách**, na výkon ktorých musí byť písomne poverený lekárom alebo sestrou priamo zodpovednou za poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti podľa Zákona 448/2008 Z.z. §22. kým pracovníkom na ktoré musí byť y podľa Nariadenia vlády č. 296/2010 Z.z. §51 ods.1 prílohy: Ošetrovateľské činnosti v sociálnych službách, **na základe poverenia lekárom alebo skúsenou sestrou.**

Príloha: Ošetrovateľské činnosti v sociálnych službách

- Jedná sa o tieto oše. výkony: hygienická starostlivosť o osobu; manipulácia a polohovanie osôb; starostlivosť o posteľ osoby a o posteľnú a osobnú bielizeň osoby; podávanie jedla dospelým osobám; pomoc osobám, ktoré vyžadujú asistenciu pri stravovaní; pripravuje a podáva čaje; podáva lieky, aplikuje očné, ušné kvapky, liečivé masti, vykonáva hygienu okolia tracheálnej trubice; nasogastrickej sondy; výmenu kolostomických pomôcok, jednoduché výmeny krytia a preväzy, umiestňovanie krytí na rany Allevyn, Inadine alebo Beta-Isodona na dekubity do II stupňa, meranie glykémie; podávanie subkutánných inzulínových injekcií a subkutánných injekcií s antikoagulačnými liečivami, odber krvi z kapiláry na stanovenie hladiny cukru v krvi pomocou testovacieho prúžku,
- dodržiavanie hygienicko-epidemiologický režim pracoviska(domácnosti), jednoduchá aplikácia svetla a tepla, ako aj ďalšie jednotlivé ošetrovateľské činnosti, ak vykazujú porovnateľný stupeň obťažnosti, alebo podobné požiadavky ako vyššie uvedené činnosti. Takmer všetky tieto činnosti patria k odborným pracovným činnostiam zdravotníckeho pracovníka podľa §51 ods.1 Nariadenia vlády č. 296/2010 Z.z
- **Výkon týchto ošetrovateľských činností musí byť podmienený poverením sestry garantky alebo lekára, čomu musí predchádzať odborné zaškolenie na ich výkon.**